

Journal of Social Sciences

Volume 25 | Issue 2

Article 1

1988-01-01

บทบรรณาธิการ

บรรณาธิการ

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/cujss>

Part of the [Social and Behavioral Sciences Commons](#)

Recommended Citation

บรรณาธิการ (1988) "บทบรรณาธิการ," *Journal of Social Sciences*: Vol. 25: Iss. 2, Article 1.

Available at: <https://digital.car.chula.ac.th/cujss/vol25/iss2/1>

This Editorial is brought to you for free and open access by the Chulalongkorn Journal Online (CUJO) at Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Journal of Social Sciences by an authorized editor of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

คำแถลง

เป็นที่กล่าวกันอย่างหนาหูในปัจจุบันว่า ประเทศไทยกำลังก้าวไปสู่ความเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ หรือ นิกส์ (NICs) ในทศวรรษที่ 1990 ที่จะมาถึงนี้ การย่างก้าวดังกล่าวจะพิจารณาจากแง่มุมของเศรษฐศาสตร์และธุรกิจการค้าแต่เพียงอย่างเดียวเห็นจะไม่ได้ เพราะการเปลี่ยนแปลงสังคมชนชั้นย่อมต้องอาศัยการปรับเปลี่ยนของระบบการเมือง ความพร้อมของประชาชนในสังคม และที่ไม่ควรลืมคือ ศักยภาพและความยืดหยุ่นทางวัฒนธรรม นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบเป็นแน่ต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชนในสังคม ตลอดจนต่อลักษณะของระบบการเมือง

กองบรรณาธิการ วารสารสังคมศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงได้จัดทำหนังสือ “รัฐและสังคมไทย : สู่ทศวรรษที่ 1990” นี้ขึ้น เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นว่า สาขาวิชารัฐศาสตร์ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ รัฐประศาสนศาสตร์ และสังคมวิทยา/มานุษยวิทยา อาจมีส่วนในการหนุนช่วยหรือท้วงติง ตลอดจนขจัดปัดเป่าปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้อย่างไร

อันที่จริง หนังสือเล่มนี้ ก็คือวารสารสังคมศาสตร์ ปีที่ 25 ฉบับที่ 1 แต่โดยที่ได้รวบรวมบทความได้ถึง 10 บทความ และพิจารณาเห็นว่า มีเนื้อเรื่องที่สามารถใช้ในการเรียนการสอนได้ในหลายระดับ ของสถาบันอุดมศึกษา และอยู่ในความสนใจของบุคคลที่ใฝ่รู้ทั่วไป จึงได้จัดพิมพ์ขึ้นในรูปของหนังสือให้เกิดประโยชน์กว้างขวางขึ้นกว่าในรูปของวารสารวิชาการ

ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทั้งหลายทั้งปวงในสังคมไทย สถาบันพระมหากษัตริย์ยังดำรงความเป็นสถาบันคู่บ้านคู่เมือง อีกทั้งอำนวยประโยชน์แก่บ้านเมืองในหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการหนุนช่วยปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนพลเมือง การเสริมสร้างความกลมเกลียวภายในชาติเช่นนี้ นับว่าเป็นการช่วยจรรโลงการเปลี่ยนแปลงให้มีความราบรื่น ดังนั้นการทำความเข้าใจกับ ความเป็นมา สถานะและบทบาทในปัจจุบันของสถาบันนี้ ในบทความของ ศาสตราจารย์ พลตรี ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช และของ ดร. สุเมธ ตันติเวชกุล กรรมการและเลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.)

จึงเป็นพื้นฐานเบื้องต้นอย่างหนึ่งในการทำความเข้าใจกับการก้าวไปข้างหน้าของสังคมไทย จากนั้น การเปิดมุมมองของเราให้ก้าวสู่สังคมโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างพลวัตและการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับสังคมโลก อันเป็นสภาพแวดล้อมของระบบการเมืองไทยในบทความของ *ฯพณฯ ดร. ถนัด คอมันตร์* ย่อมเป็นการวางพื้นที่จำเป็นอีกอย่างหนึ่ง บทความต่อไปของ *ศาสตราจารย์ ดร. ชัยอนันต์ สมุทวณิช* นำเราเข้าสู่การวางกรอบการวิเคราะห์ระบบการเมืองไทยโดยตรง ด้วยการเสนอว่าระบบการเมืองมีเข็มมุ่ง 3 ประการ คือ ความมั่นคง การพัฒนา และการมีส่วนร่วมของประชาชน และว่าในการที่จะบรรลุถึงเข็มมุ่ง 3 ประการนี้ มีการดำเนินการที่สลับซับซ้อนอย่างไร

บทความ 4 บทความข้างต้นนี้ เป็นบทความประกอบการปาฐกถาพิเศษ ซึ่งคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัดขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2530 เป็นการร่วมเฉลิมฉลองในมหามงคลวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ *กองบรรณาธิการวารสารสังคมศาสตร์* จึงขอพระราชทานวโรกาสน้อมเกล้าน้อมกระหม่อมถวายพระพรชัยมงคลอีกครั้งหนึ่ง ณ ที่นี้ด้วย

ในส่วนที่สองของหนังสือนี้ เป็นบทความ 6 บทความ จากการประชุมและสัมมนาทางวิชาการเนื่องในโอกาสครบรอบ 40 ปีของคณะรัฐศาสตร์ ซึ่งจัดขึ้นเมื่อเดือน สิงหาคม พ.ศ. 2531 บทความเหล่านี้พิจารณาลึกลงไปถึง การกำหนดนโยบายในระบบการเมืองไทยปัจจุบัน และความจำเป็นที่การจัดการภาครัฐจะต้องปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงเป็นสังคมอุตสาหกรรมใหม่ อีกทั้งผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงและนโยบายของรัฐในแนวนั้น ที่จะมีต่อสังคมไทยโดยรวมและส่วนย่อย ผู้เขียนบทความเป็นหรือเคยเป็นอาจารย์ที่คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในแต่ละด้าน

ด้านการปกครอง *ศาสตราจารย์ ดร. ทินพันธุ์ นาคะตะ* ผู้เคยเป็นผู้ปรึกษานายกรัฐมนตรี พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ และปัจจุบันเป็นผู้เชี่ยวชาญประจำสถาบันวิจัยการพัฒนาประเทศไทย (ที. ดี. อาร์. ไอ. นำเสนอความรู้เบื้องต้นสำหรับการศึกษาวิเคราะห์กระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะ และได้ผนวกความคิดคำนึงเกี่ยวกับบทบาทของนักวิชาการเฉพาะอย่างยิ่งทางรัฐศาสตร์ ว่าควรมีความเกี่ยวข้องกับการบวนการนโยบายอย่างไรเข้าไว้ด้วย ส่วนบทความของ *รองศาสตราจารย์ ดร. กนก วงษ์ตระหง่าน* นักวิชาการหนุ่มไฟแรงแห่งภาควิชาการปกครอง

เป็นการนำเสนอทวิเคราะห์ระบอบการเมืองไทยปัจจุบันว่ามีความเข้มแข็งอ่อนแอ โอกาสและขีดความสามารถเช่นใดเป็นพื้นฐานก่อน แล้วจึงเสนอแนวคิดว่าควรกำหนดเป้าหมายหลักของชาติเสียก่อน จึงจะกำหนดนโยบายเพื่อบรรลุเป้าหมายนั้น สุดท้ายผู้เขียนได้ตั้งประเด็นเชิงยุทธศาสตร์เพื่อการกำหนดนโยบายไว้ให้ได้ไตร่ตรองกันต่อไป

ด้านรัฐประศาสนศาสตร์ มีสองบทความด้วยกันซึ่งตั้งประเด็นปัญหาว่าในการที่ประเทศไทยจะก้าวไปสู่ยุคใหม่นั้น ภาครัฐบาลซึ่งรวมทั้งรัฐวิสาหกิจจะต้องมีการปรับตัวด้านการจัดการและด้านโครงสร้างภารกิจอย่างไรจึงจะเหมาะสม **ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อิศระ สุวรรณพล** อดีตหัวหน้าภาควิชาารัฐประศาสนศาสตร์ เสนอว่าการบริหารภาครัฐบาลของไทยจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงอย่างมาก โดยมุ่งวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการ คือ ประสิทธิภาพ ความเป็นประชาธิปไตย และความทัดเทียมกันทางสังคม ผู้เขียนเสนอว่าจะต้องกำหนดกรอบภารกิจหน้าที่ของรัฐบาลเสียใหม่ แล้วปรับโครงสร้างของระบบราชการ รวมทั้งให้ความสำคัญกับความสำเร็ตามวัตถุประสงค์ ส่วนบทความของ **รองศาสตราจารย์ พิพัฒน์ ไทยอารี** ผู้อำนวยการสถานศึกษาและวิจัยรัฐวิสาหกิจ กล่าวถึงบทบาทและแนวทางการปรับโครงสร้างภารกิจรัฐวิสาหกิจเพื่อการเป็นอุตสาหกรรมใหม่ และพิจารณากลยุทธ์ในการดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าประสงค์นี้ไว้เป็นสังเขป

สำหรับ **ด้านสังคมวิทยา ศาสตราจารย์ ประเสริฐ แยมกลิ่นทุ่ง** นักสังคมวิทยารุ่นแรกๆ ของไทย และอาจารย์ของอาจารย์หลายท่าน วิเคราะห์ว่าการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยไปสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่น่าจะเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงได้ยาก การขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมย่อมนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างสังคมในหลาย ๆ ด้าน ซึ่งเป็นทั้งในเชิงเปิดโอกาส และเชิงสร้างปัญหา เช่น เรื่องความเป็นธรรมในสังคม ค่านิยม และวิถีชีวิตของคน ปัญหาเหล่านี้จะต้องวิเคราะห์และหาทางผ่อนคลาย การเปลี่ยนแปลงจึงจะราบรื่นตามสมควร ส่วน **ด้านมานุษยวิทยา รองศาสตราจารย์ ดร. สุเทพ สุนทรเกษม** อดีตอาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ ผู้ซึ่งจากเราไปบุกเบิกงานวิชาการและการบริหารที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ก็ได้เสนอบทความซึ่งมองการเปลี่ยนแปลงในสังคมไทย โดยเน้นถึงการที่มีการขยายตัวของเมืองไทยที่อุตสาหกรรมยังพัฒนาไม่เต็มที่ ทำให้ไม่สามารถดูดซับแรงงานจากชนบทเข้าไปได้มากนัก แรงงานชนบทส่วนที่เหลือจึงกระจายเข้าสู่ระบบเกษตรก้าวหน้า หรือภาคพาณิชย์และบริการ เช่น ระบบเศรษฐกิจแบบตลาดนัด

หรือธุรกิจรายย่อย การพัฒนาแบบนี้ทำให้คุณค่าความเป็นมนุษย์ลดน้อยลงมาก ชุมชนหมู่บ้านแบบร่วมมือกันแทบจะไม่มีแล้วและผู้อพยพผลัดถิ่นสู่สังคมเมืองมีชีวิตความเป็นอยู่อย่างไรก็เป็นเรื่องที่น่าศึกษาอย่างยิ่งเพราะจะช่วยให้คาดคะเนถึงปัญหาความขัดแย้งที่จะตามมาได้ดียิ่งขึ้น

สุดท้าย กองบรรณาธิการขอขอบคุณ คณะรัฐศาสตร์ และโครงการพัฒนาวิชาการด้านสังคมศาสตร์ที่ได้มอบทุนสนับสนุนบทความจากการปาฐกถา และสัมมนาที่สองหน่วยงานนี้ร่วมกันจัดขึ้น ให้มาดำเนินการจัดพิมพ์เป็นเล่ม

ในนามของคณะรัฐศาสตร์ ขอขอบพระคุณ ธนาคารทหารไทย จำกัด และบริษัท ไทยออยล์ จำกัด ที่ได้สนับสนุนการจัดปาฐกถาเนื่องในมหามงคลวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่สนับสนุนการจัดพิมพ์ และที่แน่นอนที่สุด ขอขอบพระคุณที่ผู้แสดงปาฐกถาและเขียนบทความทุกท่านมา ณ ที่นี้ด้วย

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาฯ
เมษายน 2532

ประณต นันทิยะกุล
ม.ร.ว. พุทธิธำณ ชุ่มพล

PREFACE

Though much interest and attention in being paid to Thailand's achievement of NIC status in the 1990s, political science, sociological and anthropological perspectives on this transformation have been few and far between. *Thai State and Society Towards the 1990s* is an attempt to fill this gap. It is published by the Editorial Board of the *Journal of Social Sciences* in place of Vol. 25 No. 2 issue of the journal so that a wider readership may be reached.

The book is a collection of articles by public figures, technocrats and academics that were presented either as public lectures to commemorate His Majesty King Bhumibol Adulyadej's 60th Birthday Anniversary in 1987 or as papers for a Symposium to mark the 40th year of the reinstitution of the Faculty of Political Science, Chulalongkorn University, in 1988. Though not all these contributions were designed to directly address the issue of Thailand changing towards being a newly industrialized country, they all have important bearing on this problem.

Continuity and adaptation within change is no less important than the process of change itself. Amidst change one institution remains central to Thai social fabric—the Monarchy. Renowned intellectual-cum-politician M.R. Kukrit Pramoj spoke to a packed auditorium in May 1987 about the concept of the Monarchy in Thailand and the institution's relationship to government in the past and at present. His insightful lecture is transcribed as the first article. While M.R. Kukrit spoke of how he experienced "Majesty" while in audience, Dr. Sumet Tantivejakul's article deals in a more formal way with the various development projects initiated by His Majesty and which he, as a senior NESDB official, coordinates. The articles together help us to appreciate better how this traditional institution has adapted to changing times while retaining its substance and relevance to the people's livelihood and hence remained functional to the political system.

Thailand's international environment in the new era is the subject of the next article. Veteran foreign affairs specialist and practitioner, Dr. Thanat Khoman, cogently reviews Thailand's foreign relations over the years and perceptively look into the future as to how Thailand might make changes to its foreign policy to suit the rapidly changing world.

Internationally known Thai political scientist Dr. Chai-anan Samudavanija of the Department of Government makes an intellectual somersault into the realm of theory-building. Provocatively, he points out that Western "system theory" is hardly appropriate to the study of political systems in developing countries such as

Thailand. Instead he identifies three themes which should be considered as in Aerlinred political system goals, namely, security, development and participation, and demonstrates how they weave in the Thai political system.

The remaining six articles more directly address the question of industrialization and its political, administrative and socio-cultural implications. There were contributions to the Symposium on "Political Science, Sociological and Anthropological Perspectives on Public Policy" held in August 1988. The contributors have at some time or other been closely associated with the Faculty of Political Science or are its present faculty members. Dr. Thinapan Nakata, formerly an advisor to Prime Minister Gen. Prem Tinsulanond and presently an expert attached to the Thailand Development Research Institute (TDRI), makes some observations about the study of public policy-making and offers his ideas as to the role of academics (political scientists, particularly) in this process. Dr. Kanok Wongtra-ngan of the Department of Government, Chulalongkorn University, presages with an analysis of the main characteristics of contemporary Thai political arrangement, its strengths, weaknesses capabilities. He then goes on to posit that basic national goals have to be set before policies can be worked out to achieve them. He also offers some thoughts on strategies of policy-making.

The next two articles in the public administration field examine the adaptations that have to be made in the government bureaucracy as Thailand takes the step towards NIC status. Dr. Isara Suwannabol of the Department of Public Administration considers the changes necessary to be of some magnitude. These should aim at improving efficiency, giving due importance to democratic processes and moving towards social equality. Governmental responsibility needs to be redefined and demarcated, and the bureaucratic structure reformed accordingly. In addition, importance must be placed on the achievement of set objectives. As for public enterprises, Associate Professor Pipat Thai-arry, Director of the Public Enterprise Institute at the Faculty, deals in his article with the ways in which the role of public enterprises may be redefined in the era of industrialization and briefly reviews strategies to be used to achieve this objective.

From the sociological perspective, Professor Prasert Yaemklinfung, a senior sociologist in the Department of Sociology and Anthropology, sees industrialization as difficult to avoid. Industrial expansion would surely bring with it multi-faceted changes in the Thai social structure, opening up opportunities as well as bringing about problems associated with social justice, values and ways of life. He points out that these have to be analyzed and ways have to be found to alleviate their repercussions. Anthropologist Dr. Suthep Soonthornpaesuch, formerly of Chulalongkorn University and presently at Chiang Mai University, emphasizes that urbanization

without industrialization that has been the trend in Thailand since 1970 meant that displaced labour from rural areas have been little absorbed into the industrial sector. The surplus labour have either gone into large-scale commercial agriculture or into the bazaar economy. This kind of modernization or proletarianization may be the basis for a new society but could equally be viewed as the basis for social disorder. The village community as a socio-economic corporate group no longer survives. The rural areas have been reduced to mere surplus labour pools for urban industries. Rural-urban migrants have become "people without history" only of interest as problems rather than as people. Anthropological attention should be paid to this process of detribalization and possible retribalization that could bring about social conflict.

Naturally, this preface can only give glimpses into the contents of the articles. It is regretted that English translations have not been possible. Nonetheless, interested readers will doubtless find ways and means by which they could go more deeply into the ones of particular interest.

We would like to thank the Faculty of Political Science and the Academic Media Project of the Faculty for making the articles available to us. On behalf of the Faculty, we would like to express its appreciation to the Thai Military Bank Ltd. and the Thai Oil. Co. Ltd. for the support they gave to the lecture series. Last but not least, thanks are also due to all the speakers and authors for their time and their valuable contributions.

Faculty of Political Science,
Chulalongkorn University
April 1989.

Pranod Nantiyakul
Prudhisan Jumbala